

Εκπρόσωποι των αρχών, επίτιμοι προσκεκλημένοι, κυρία προϊσταμένη, αγαπητοί συνάδελφοι, κυρίες και κύριοι

Ανειλημμένες υποχρεώσεις δεν μου επέτρεψαν να παραβρεθώ σήμερα στα εγκαίνια της περιοδικής έκθεσης «Αρχιτεκτονικοί θησαυροί από την καρδιά της Μεσαιωνικής Σερβίας». Η φωτογραφική αυτή έκθεση χρηματοδοτήθηκε από την τότε Γενική Γραμματεία Πολιτισμού, ενταγμένη στη δράση της «Θεσσαλονίκη, Σταυροδρόμι Πολιτισμών 2012, Νοτιοανατολική Ευρώπη». Αποτέλεσε μια πρώτη συνεργασία του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού με το Ίδρυμα για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Kraljevo (Σερβία). Η έκθεση παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στο Μουσείο στις 7 Δεκεμβρίου 2012 με χρονική διάρκεια έως τις 31 Μαρτίου 2013.

Μεταξύ των στόχων του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού είναι και η διοργάνωση εκθέσεων με φορείς του εσωτερικού και του εξωτερικού, στα πλαίσια θεσμοθετημένων διοργανώσεων και μη, με σκοπό την προώθηση της επιστημονικής έρευνας και τη διάχυση της γνώσης στο επιστημονικό και ευρύτερο κοινό σε ποικίλα θέματα που σχετίζονται με εκφάνσεις του βυζαντινού, μεταβυζαντινού πολιτισμού και γενικότερα των αλληλεπιδράσεων με ομόδοξους και ετερόδοξους λαούς στα πλαίσια της οικουμενικής βυζαντινής αυτοκρατορίας και του ρόλου της Θεσσαλονίκης ως του σημαντικότερου πολιτικού, οικονομικού, πνευματικού και καλλιτεχνικού κέντρου μετά την Κωνσταντινούπολη.

Μέσα από το πλούσιο φωτογραφικό υλικό της έκθεσης παρουσιάζονται τα σημαντικότερα και αντιπροσωπευτικότερα δείγματα μεσαιωνικής αρχιτεκτονικής στην κεντρική Σερβία, τη Ρασκία, περιοχή χωρικής αρμοδιότητας του Ιδρύματος του Kraljevo, μετά από τις εργασίες αποκατάστασης στα περισσότερα από αυτά.

Πρόκειται κυρίως για καθολικά μονών, αλλά και αμυντικές κατασκευές (κάστρα, πύργοι) σε στρατηγικά σημεία, που συνδέονται σχεδόν στο σύνολό τους με σημαντικά ιστορικά γεγονότα και ιδιαίτερα με τη δράση της δυναστείας των Νεμανιδών, η οποία υπήρξε καθοριστική για την πορεία των πολιτιστικών και πολιτικών σχέσεων Βυζαντίου – Σερβίας μετά την εδραίωση του σερβικού κράτους επί μεγάλου ζουπάνου Στέφανου Νεμάνια (1166-1196) και την υιοθέτηση για πρώτη φορά σε τέτοιο βαθμό της βυζαντινής αντίληψης στην τέχνη (αρχιτεκτονική – ζωγραφική).

Οι Σέρβοι ηγεμόνες οικοδομούν μοναστηριακούς ναούς συνήθως ως μαυσωλεία, αλλά και επισκοπικούς ναούς, ικανοποιώντας τη βούληση των θρησκευτικών ηγετών τους προσκαλώντας τεχνίτες και καλλιτέχνες από τα μεγάλα κέντρα της βυζαντινής επικράτειας, όπως η Κωνσταντινούπολη και η Θεσσαλονίκη, με κορύφωση τα αριστουργήματα της παλαιολόγειας αναγέννησης επί κράλη Μιλούτιν (1282-1321) και την πλήρη υιοθέτηση της βυζαντινής αυτοκρατορικής εικονογραφίας τουλάχιστον μέχρι τα μέσα του 14ου αι.

Τα περισσότερα από τα μνημεία που επιλέχθηκαν για τη φωτογραφική έκθεση και περιλαμβάνονται στον δίγλωσσο επιστημονικό κατάλογο που εκδόθηκε με την επιστημονική επιμέλεια του Μουσείου μας αποτελούν μνημεία της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς και συμπεριλαμβάνονται στον αντίστοιχο

κατάλογο της UNESCO. Επιθυμώ να ευχαριστήσω άλλη μία φορά τη Γενική Γραμματέα Πολιτισμού κ. Λίνα Μενδώνη για την υποστήριξη και ιδιαίτερα τη Διευθύντρια του Ιδρύματος του Kraljevo κ. Gordana Gavrić, τους καθηγητές κκ. Mirko Konačević και Sl. Čurčić και τον αρχαιολόγο του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού και επιμελητή της έκθεσης Δρ Αναστάσιο Αντωνάρα για τη συνεργασία και τη συμβολή τους.

Ακολούθως η έκθεση μεταφέρθηκε στο Χριστιανικό και Βυζαντινό Μουσείο της Αθήνας κατόπιν συνεργασίας με την Πρεσβεία της Σερβίας στην Ελλάδα, όπου φιλοξενήθηκε από τις 17 Απριλίου 2013 έως τις 19 Μαΐου 2013. Λειτουργήσε ως εισαγωγή, γνωριμία του επισκέπτη με τα μνημεία της στενά συνδεδεμένης με το Βυζάντιο μεσαιωνικής Σερβίας, ο οποίος καλούνταν στη συνέχεια να περιηγηθεί, εξοικειωμένος πλέον, την αρχαιολογική έκθεση «Μεσαιωνική Τέχνη της Σερβίας», την οποία το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο εγκαινίασε λίγο αργότερα στον ίδιο χώρο.

Σήμερα η ίδια έκθεση φιλοξενείται στο πανέμορφο αυτό πρόσφατα αποκατεστημένο μνημείο και οφείλουμε να ευχαριστήσουμε την 12η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και όλους τους συντελεστές για τη διοργάνωση.

Εύχομαι καλή επιτυχία και μεγάλη επισκεψιμότητα στην έκθεση.

Δρ Αγαθονίκη Τσιλιπάκου

Διευθύντρια Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού